

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ПОДАТКОВО-ПРАВОВОГО ПАТЕРНАЛІЗМУ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

У статті здійснено комплексне вивчення феномена податково-правового патерналізму фіскальної держави. Особливу увагу приділено розкриттю поняття податково-правового патерналізму та з'ясуванню його місця в категорійно-понятійному апараті науки фінансового права. Ґрунтовно вивчено ознаки податково-правового патерналізму фіскальної держави.

Ключові слова: податково-правовий патерналізм фіскальної держави, етатистська доктрина податкового права, податкове право держави, ознаки податково-правового патерналізму, наука фінансового права, категорійно-понятійний апарат науки фінансового права.

Тараненко Катерина Юріївна,
кандидат юридичних наук
katja.vojzeva@gmail.com

1. Вступ

Незважаючи на те, що бібліографія досліджень податкового права фіскальної держави сягає такої ж глибини, як і витoki власне феномена податково-правового патерналізму, є достатні підстави стверджувати, що останній продовжує гостро потребувати спеціальних досліджень за допомогою адекватних йому евристичних інструментів. Причиною цього є те, що від появи перших описів податкового права фіскальних держав до більшості робіт сучасних авторів можна констатувати переважну відсутність аналізу податково-правового патерналізму держави як такого, його поняття, природи й властивості, натомість має місце здебільшого коментування окремих складників цього феномена, у тому числі різноманітних практичних проявів податково-правового патерналізму, а також обґрунтовуються рекомендації фіскальній державі щодо запровадження нових форм і методів оподаткування замість тих, які держава використовувала раніше, однак платники податків навчилися їх обходити.

Особливого розмаху набула апологетика податкового права держави, а саме податково-правового патерналізму, у працях юристів-фінансистів із настанням періоду тотального панування позитивізму в правопізнанні, яке розпочалося із середини XVIII ст. Ця пізнавальна традиція стосовно вивчення податкового права та податково-правового патерналізму набула своєї класичної зріло-

сті в радянський період розвитку науки фінансового права. Вона спромоглася, за визнанням її творців, на обґрунтування «принципово нового поняття радянського податку». Проте в осмисленні цього феномена, а також явища «радянського податково-правового патерналізму» радянські юристи й фінансисти жодних нових результатів не одержали, та й загалом не могли цього досягти. Нездоланними перешкодами виявилися світоглядно-методологічний монізм, політична зашореність і небувале до тих пір переважання в підходах учених вихваляння позитивного права радянської держави. Цілі, які в різні періоди існування СРСР поставали перед ученими-правознавцями як найголовніші, зовсім не стосувалися пізнання правової природи та властивостей податкового права держави загалом та податково-правового патерналізму зокрема.

У перший період існування СРСР, коли ще вирішувалось питання про те, бути чи не бути радянській державі, податки й податкова політика розглядалися радянськими юристами-фінансистами переважно як інструмент боротьби із соціальними верствами – носіями протилежних марксистсько-ленінським світоглядних цінностей і життєвих ідеалів. Вони були головними знаряддями «експропріації експропріаторів». У воєнний період головне призначення податків та податкового права в розумінні радянської держави кардинально змінилося на засіб максимальної мобілізації коштів усього суспільства для ведення війни, і ця філософсько-методологічна установка щодо сприйняття феномена радянського податково-правового патерналізму перейшла також до радянських юристів-фінансистів. У другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. відбулася ще одна кардинальна зміна цілей податкової політики радянської держави, що не оминуло також радянських учених, – податки й податкове право держави стали розцінюватись як історично віджилий продукт, у якого в цій державі немає майбутнього. Тому й теоретики-правознавці в зазначений час стали пророкувати цьому феномену занепад і відмирання. Загалом у пізнанні податково-правового патерналізму радянськими юристами-фінансистами мали місце переважно догматизм, політична заангажованість та відверта кон'юнктурщина.

У пострадянський період розвитку науки фінансового права загальносуспільні, логіко-гносеологічні, політико-юридичні, морально-психологічні, практичні та інші суттєво важливі умови дослідження всіх правових феноменів, у тому числі податкового права держави та податково-правового патерналізму, кардинально змінилися. Вони продовжують еволюціонувати: стали реальністю світоглядний філософсько-методологічний плюралізм, над ученими-юристами перестав висіти «дамоклів меч», що карав їх попередників за критичне сприйняття й осмислення правової дійсності. В Україні, якщо послуговуватись кількісними критеріями, уже склалася критична маса як загалом правознавців-науковців, так і юристів-фінансистів для продукування парадигмально нових знань про відповідну правову дійсність, у тому числі податково-правовий патерналізм. З'явився також основоположний фактор наукових інновацій: суспільство вголос не просто заявило, а навіть заволало про його потребу у виробленні й застосуванні якісно нових підходів до побудови системи оподаткування, яка б узгоджувалась із парадигмально новими векторами суспільного розвитку.

Проте неухильне дотримання більшістю як вітчизняних, так і зарубіжних пострадянських юристів-фінансистів позитивістської традиції правопізнання, традиційного її набору методологічних інструментів вивчення податково-правових політик і практик пострадянських держав унеможливило вироблення ними принципово нових положень, оцінок, узагальнень та висновків щодо проблеми податково-правового патерналізму. Тому нагальною є як науково-теоретична, так і практична потреба в системних спеціальних дослідженнях податково-правового патерналізму фіскальної держави з адекватних природі цього феномена пізнавальних підходів.

Метою статті та водночас її основним завданням є формування нових підходів до розуміння буттєвої вкоріненості феномена податково-правового патерналізму фіскальної держави, а також розкриття його наукового поняття й ознак.

2. Особливості поняття податково-правового патерналізму фіскальної держави

Категорія «податково-правовий патерналізм» уже давно перебуває, так би мовити, на вістрі пера юристів-фінансистів, однак через збіг цілої сукупності обставин її наукова легітимація затягнулася. Це пов'язано з тим, що аналізована проблема належить до особливих проблем правничої науки загалом і науки фінансового права зокрема. По-перше, вона безпосередньо стосується категорійно-понятійного апарату вищезазначеної науки. Однак якщо більшість інших категорій науки фінансового права етимологічно вкорінені в позитивному фінансовому праві фіскальної держави, то категорія «податково-правовий патерналізм» такого вкорінення не має (Тараненко, 2018). Проте це не має розглядатись як перешкода для її наукової легітимації. По-друге, ця категорія відображає надзвичайно складну, плинну, дуже динамічну реальність, у якій нерозривно переплетені та пов'язані інші сегменти позитивного податкового права держави, а також категорії, що їх позначають.

Для того щоб розкрити поняття податково-правового патерналізму, необхідно насамперед з'ясувати загальне семантичне значення слова «патерналізм». Термін «патерналізм» має латинське походження, його початковою основою є корінь «пате-», тобто «батько» (Масюк, 2006). У сучасній українській мові термін «патерналізм» тлумачиться як «заступництво старшого над молодшим, підопічним», як «протекціоністське відношення держави до своїх громадян» (Бусел, 2009).

А. Віл зауважує, що хоча патерналізм є досить багатогранним явищем та може як бути державним, так і набувати приватного характеру, проте в сучасній мовній практиці цим терміном найчастіше визначають закони й акти державної політики, які обмежують свободу людей нібито в їхніх же інтересах (Weale, 1991). Тобто йдеться насамперед про державний патерналізм, де роль «батька» переймає на себе держава та поширює «батьківське піклування» на своїх громадян. Причому в державно-владній сфері патерналізм проявляється у вигляді своєрідного підкупу з певною метою громадян державою та тими, хто прагне влади, високого місця в суспільстві, звеличення (Газін, 2015). Відтак у контексті нашого дослідження науковий інтерес складає аналіз природи патерналізму, що поміщений у державно-владну сферу, а саме податково-правовий патерналізм фіскальної держави.

Зазначимо, що поки що українська наука податкового права уникає вживання поняття «фіскальна держава». Це не випадково, адже згадане поняття нині належить іншим податковим культурам (європейській зокрема і західній загалом), а в минулому було властиве й українській податковій культурі. Йдеться про українську дореволюційну культуру (кінця XIX – початку XX ст.), коли вона була однією зі складових частин російської імперської податкової культури загалом. Досить розглянути, наприклад, праці таких українських професорів із фінансового права, як С.І. Іловайський (Иловайский, 1892), П.П. Мігулін (Мигулин, 1989), І.Ю. Патлаєвський (Патлаевский, 1885), В.Н. Твердохлебов (Твердохлебов, 1906), Н.М. Цитович (Цитович, 1898) та інші.

Однак із перемогою в 1917 р. більшовицького перевороту ця традиція перервалася: усе так зване «західне» в країні, у тому числі в Україні, унаслідок нього стало замовчуватись або заперечуватись. До предметів замовчування чи заперечення потрапила тоді й категорія науки фінансового права – «фіскальна держава».

З прийняттям 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет Україна стала на шлях повернення до власних – європейських – антропосоціокультурних цінностей розвитку та пройшла цією дорогою вже чималий її відтинок, проте ще далеко не весь. Це стосується також вітчизняного правознавства загалом та української науки фінансового права зокрема. Так, у захищеній у стінах Київського національного університету імені Тараса Шевченка рівно 20 років тому П.С. Пацурківським однією із перших українських пострадянських докторських дисертацій із фінансового права «Проблеми загальної теорії фінансового права України перехідного періоду» був обґрунтований висновок про те, що «важливо розірвати інерцію ізоляціонізму в науці фінансового права, що перейшла до нас від попереднього суспільства» (Пацурківський, 1998).

Саме з метою повернення до однієї з національних дореволюційних традицій науки фінансового права та ще більшої інтеграції сучасної вітчизняної науки фінансового права в європейське правознавство нами застосовано поняття «фіскальна держава». У європейській науці з фінансового права воно вкорінилось і ніколи не зникало ще із XVII ст. Наприклад, один із найбільш цитованих на Заході сучасних фахівців із публічних фінансів загалом і податків зокрема французький учений Т. Пікетті в монографії «Капітал у XXI столітті», опублікованій уперше в 2014 р. англійською мовою та перекладеній у 2016 р. українською мовою, зазначає, що фіскальною є держава, яка вважає податки власним атрибутом, податкове право – ознакою свого суверенітету, а також дотримується зазвичай пропорційного оподаткування, за якого найважчий податковий тягар випадає на бідніші верстви населення (Пікетті, 2016). До речі, Українська фіскальна держава повністю відповідає цим характеристикам.

Податково-правовий патерналізм сучасної України є специфічним способом відносин між фіскальною державою та платниками податків, практикою й політикою цієї держави, ідеологією та культурою її податкового права. Його буттєве вкорінення в матерії саме податкового права зумовлене тим, що це право є центральною ареною зіткнення публічних і приватних потреб та інтересів платників податків, з одного боку, і потреб та інтересів фіскальної держави – з іншого. Прагненню фіскальної держави акумулювати у власних фондах коштів якомога більшу

частину фінансових ресурсів за рахунок податкових надходжень для задоволення власних потреб та інтересів відкрито протистоїть небажання платників податків віддавати державі частину самостійно створених ними благ заради не гарантованої для них публічної вигоди від діяльності держави та її окремих інститутів. Зростання рівня суспільного невдоволення практикою реалізації податкового права фіскальної держави реально загрожує непорушності її податкового суверенітету та суверенітету загалом. Одне з переконливих свідчень цього – масові ухилення платників податків від їх сплати. Тому фіскальна держава вдається до податково-правового патерналізму як одного з випробуваних часом механізмів зменшення гостроти вищезазначених протиріч.

Основним призначенням податково-правового патерналізму в податковій практиці фіскальної держави є забезпечення існування її податкового права шляхом створення в платників податків враження «батьківського піклування» держави про них. Поза податковим правом держави податково-правовий патерналізм існувати не може, оскільки втрачає своє призначення й підґрунтя для реалізації.

3. Ознаки податково-правового патерналізму фіскальної держави

Найзагальнішою родовою ознакою податково-правового патерналізму фіскальної держави є створення ілюзії забезпечення реального блага з її боку платникам податків. Про це, зокрема, переконливо говорить С.Г. Кара-Мурза. Він зазначає, що без державного патерналізму не може існувати жодне суспільство, адже держава виникла як система, що зобов'язана наділяти всіх підданих чи громадян деякими благами на зрівнювальній основі (або з привілеями деяким групам, проте з високим ступенем урівнювання). Державний патерналізм – це основа соціальної держави (Кара-Мурза, 2009). П.В. Гоголев намагається виправдати патерналізм, визнаючи, що, незважаючи на публічно-владний характер, він є насамперед піклуванням, що засноване на визнанні державою свого обов'язку здійснювати таке піклування. Далі вчений зазначає, що якщо патерналізм використовується для характеристики державної політики, то йдеться про зобов'язання держави, які мають конституційну основу й зміст, є насправді турботою про громадян, які опинилися під впливом об'єктивних історичних факторів у складній соціально-економічній ситуації та мають нездоланні труднощі в самостійній соціалізації (Гоголев, 2014).

Однак поза етатистською доктриною податкового права образ патерналізму як блага виявляється лише «вершиною айсберга», ілюзією, маскою, за якою приховується уможливлення здійснюваності фіскальною державою своєї антагоністичної щодо платника податку податково-правової стратегії й тактики (Гаврилюк, 2014). Сутність цього правління І. Кант визначив таким чином: «Правління, засноване на принципі прихильності народу як благовоління батька своїм дітям, є найбільшим деспотизмом, який тільки можна собі уявити, <...> знищується будь-яка свобода підданих» (Кант, 1964).

Виникає запитання: чи не є визначення патерналістського правління як найбільшого деспотизму риторичним перебільшенням? На нього Е.Ю. Соловйов відповідає запереченням та зауважує: «Усі ми добре розуміємо сенс моральної сентенції «найгірше зі зла – зло, що виступає в образі добра». Відверте зло без зусиль розпізнається та викликає супротив. Зло, замасковане під благодіяння, обманює,

усиляє й заплутує у свої сіті» (Соловьев, 2005). Саме це І. Кант мав на увазі, кваліфікуючи «батьківське правління» як «найбільший деспотизм»: найбільший, тому що найспокусливіший і найпідступніший. «Батьківське правління» мислиться І. Кантом як непереборно лицемірний спосіб використання людини тільки як засобу. Мислитель пише: «Турботливий правитель поводить ся зі своїм народом як з улюбленою худобою: дочиста зістригає її шерсть, пасе згідно зі своїм, а не її бажанням, а після поїдає (ніби в оплату) за те, що перед цим собаки правителя охороняли стадо від вовків» (Кант, 1964).

Ще однією родовою ознакою податково-правового патерналізму є його цілеспрямована націленість на увіковічення державою егоїстичної практики використання платників податків як нескінченного джерела надходження фінансових ресурсів для задоволення державних потреб. Держава, маючи найбільш стабільний і постійний інтерес щодо наповнення державної казни фінансовими ресурсами за рахунок податкових надходжень, «не спускає ока» з платників податків, акумулює й застосовує всі можливі механізми забезпечення виконання платниками свого податкового обов'язку. Водночас із метою зниження рівня постійно наростаючого суспільного невдоволення держава час від часу вимушена «відривати від себе» незначну частку своїх кровних засобів для задоволення публічних потреб своїх же годувальників – платників податків. Однак, як зазначає Р.О. Гаврилюк, держава не зобов'язана юридично фінансувати потреби своїх підданих, вона періодично робить це через імператив іншої природи – природної необхідності зберегти живим платника податку як джерело власного подальшого благополуччя, проте не через обов'язок, аналогічний тому, який має платник податків перед державою (Гаврилюк, 2014). Стратегічно фіскальна держава захищає в такий спосіб власні фундаментальні інтереси та готова заради цього йти на все, навіть під страхом своєї загибелі.

Іншою родовою ознакою податково-правового патерналізму фіскальної держави є те, що він не передбачає узгодження інтересів сторін, оскільки тільки в держави, яка встановлює правила соціальної взаємодії, завжди є свобода вибору (Кочнова, 2009), яка полягає в тому, що держава, як зазначає Р.О. Гаврилюк, надає послуги платникам податків не тоді, коли їх особливо гостро потребують її піддані, а тоді, коли сама держава вважає за необхідне, а також у формах та обсягах, які вважає допустимими (Гаврилюк, 2014). Наслідком таких патерналістських відносин між державою й суспільством є «відчуження», за якого «влада» схильна ігнорувати суспільну думку, вважаючи себе єдиним суб'єктом публічного процесу, а «суспільство» практично повністю виключається нею зі сфери прийняття рішень (Лубский, 2013).

Зрештою, чи не ключовою родовою ознакою податково-правового патерналізму фіскальної держави є те, що останній є атрибутивною властивістю етатистської доктрини податкового права цієї держави. Він означає можливість цієї держави виступати у відносинах із платниками податків із «батьківських» позицій із метою збереження непорушності власного податкового суверенітету шляхом приховування пріоритету державних інтересів перед публічними інтересами соціуму. Більше того, податково-правовий патерналізм є окремішньою практикою, виокремленою

ідеологією, цілою самостійною культурою реалізації фіскальною державою свого податкового права.

Відтак можемо резюмувати, що до загальних родових ознак податково-правового патерналізму фіскальної держави належать такі: а) податково-правовий патерналізм – це атрибут етатистської доктрини податкового права; б) він не передбачає узгодження інтересів сторін, оскільки лише у фіскальної держави, яка встановлює правила соціальної взаємодії в податкових відносинах, завжди є свобода вибору; в) позиціонування податково-правового патерналізму як реального забезпечення фіскальною державою благ платникам податків; г) прагнення фіскальної держави увічнити егоїстичну практику використання платників податків у власних інтересах.

Родові ознаки податково-правового патерналізму характеризуються постійністю, кожна з них відображає окрему сторону феномена податково-правового патерналізму, водночас лише на основі сукупності всіх його ознак про нього можна судити як про феномен загалом.

4. Висновки

З огляду на аналіз наукових підходів до розуміння змісту поняття податково-правового патерналізму, а також на основі виокремлення його ознак податково-правовий патерналізм як феномен можна охарактеризувати визначенням, яке охопить усі його ознаки та властивості: *атрибутивний спосіб існування податково-правової доктрини фіскальної держави, більше того, це такий же атрибутивний спосіб існування власне фіскальної держави*. Ця категорія відображає надзвичайно складну, плинну, дуже динамічну реальність, у якій нерозривно переплетені й пов'язані інші сегменти позитивного податкового права держави, а також категорії, що їх позначають.

Категорія «податково-правовий патерналізм фіскальної держави» вже давно перебуває, так би мовити, на вістрі пера юристів-фінансистів, однак через збіг цілої сукупності обставин її наукова легітимація затягнулася. Тому є нагальна потреба в подальших наукових дослідженнях податково-правового патерналізму, у розкритті світоглядних і теоретичних засад цього явища, в обґрунтуванні ефективних методів його адекватного пізнання. А найбільш практичною річчю, як відомо, є ґрунтовна теорія. Визначення цієї категорії сприятиме суттєвому поглибленню дослідження вченими низки пластів фінансово-правової дійсності. Цьому сприятимуть щонайменше дві базові світоглядні та філософсько-методологічні властивості категорії «податково-правовий патерналізм»: з одного боку, вона є найбільш концентрованим підсумком тривалих досліджень теоретиками права відповідної фінансово-правової дійсності, а з іншого – поява окремої наукової категорії «податково-правовий патерналізм» стане новим ефективним інструментом наукового пізнання відповідного сегменту правової дійсності, стимулюватиме вчених до нових творчих пошуків.

Список використаних джерел:

1. Тараненко К.Ю. Податково-правовий патерналізм фіскальної держави (за законодавством України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Київський національний університет ім. Т. Шевченка. К., 2018. 18 с.

2. Масюк О.П. Патерналізм як об'єкт соціально-філософської рефлексії: дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2006. 190 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250 000 слів та словосполучень (з додатками та доповненнями) / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
4. Weale A. Paternalism. The Blackwell Encyclopaedia of Political Thought / Ed. by D. Miller et al. Oxford: Basil Blackwell, 1991. P. 367–368.
5. Газін В.П. Патерналізм: від люмпенів Риму до електорату України. Дзеркало тижня. 2015. № 43. URL: <http://gazeta.dt.ua/history/paternalizm-vid-lyumpeniv-rimu-do-elektoratu-ukrayini-.html>.
6. Илловайский С.И. Косвенное обложение в теории и на практике. Выпуск 1–2. О., 1892. 194 с.
7. Мигулин П.П. Наша банковская политика (1729–1903). Х., 1904. 439 с.
8. Патлаевский И.Ю. Курс финансового права. О., 1885. 279 с.
9. Твердохлебов В.Н. Обложение городских недвижимостей на Западе. Часть 1–2. О., 1906. 276 с.
10. Цитович Н.М. Местные расходы Пруссии в связи с теорией местных расходов. К., 1898. 736 с.
11. Пацурківський П.С. Проблеми загальної теорії фінансового права в умовах переходу до ринкової економіки: дис. ... докт. юрид. наук. Чернівці, 1998. 400 с.
12. Пікетті Т. Капітал у ХХІ столітті / пер. з англ. Н.В. Палій. К.: Наш Формат, 2016. 696 с.
13. Кара-Мурза С.Г. Государственный патернализм – цивилизационное измерение. Научный эксперт: научный электронный журнал. 2009. № 12. URL: http://www.marusrand.ru/text/Jornal12_2009.pdf.
14. Гоголев П.В. Конституционно-правовые основы патернализма и партнерства в отношении коренных малочисленных народов Севера, Сибири и Дальнего Востока России: дисс. ... докт. юрид. наук: 12.00.02; МГУ. М., 2014. 434 с.
15. Гаврилюк Р.О. Природа податкового права: антропосоціокультурний підхід: монографія. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2014. 636 с.
16. Кант И. Сочинения на немецком и русском языках: в 5 т. М., 1964. Т. 1: Трактаты и статьи. 584 с.
17. Соловьев Э.Ю. Категорический императив нравственности и права. М.: Прогресс-Традиция, 2005. 416 с.
18. Гаврилюк Р.А. Антропосоціокультурний код налогового права: монографія: в 2 кн. Черновцы: Черновицкий национальный университет, 2014. Кн. 2: Константы налогового права. 804 с.
19. Кочнова О.А. Патернализм как субинститут благотворительности. Вестник Севастопольского государственного технического университета. Серия «Философия». 2009. Вып. 94. С. 52–55.
20. Лубский А.В., Лубский Р.А. Этатизм и патернализм как культурные маркеры цивилизационной идентичности в России. Гуманитарий Юга России. 2013. № 3. С. 90–103.

References:

1. Taranenko, K.Yu. (2018). Podatkovo-pravovyi paternalizm fiskalnoi derzhavy (za zakonodavstvom Ukrainy) [Tax legal paternalism of the fiscal state (according to the legislation of Ukraine)] (the dissertation author's abstract of the candidate of legal sciences) Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv. [in Ukrainian].
2. Masiuk, O.P. (2006). Paternalizm yak ob'iekt sotsialno-filosofskoi refleksii [Paternalism as an object of socio-philosophical reflection] (dissertation of the candidate of philosophical sciences). Zaporizhzhia: Zaporizhzhia National University. [in Ukrainian].

3. Busel, V.T. (2009). Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy: 250 000 sliv ta slovospoluchen (z dodatkami ta dopovnenniamy) [Great Dictionary of Contemporary Ukrainian Language: 250 000 words and phrases (with annexes and additions)]. Kyiv, Irpin: VTF "Perun". [in Ukrainian].
4. Weale, A. (1991). Paternalism. The Blackwell Encyclopaedia of Political Thought. Oxford: Basil Blackwell, pp. 367–368.
5. Hazin, V.P. (2015). Paternalizm: vid liumpeniv Rymu do elektoratu Ukrainy [Paternalism: from the lumpen of Rome to the electorate of Ukraine]. Dzerkalo tyzhnia, no. 43. Retrieved from: http://gazeta.dt.ua/history/paternalizm-vid-lyumpeniv-rimu-do-elektoratu-ukrayini_.html.
6. Illovayskiy, S.I. (1892). Kosvennoye oblozheniye v teorii i na praktike. Vypusk 1–2 [Indirect taxation in theory and practice. Issue 1-2]. Odessa. [in Russian].
7. Migulin, P.P. (1904). Nasha bankovskaya politika (1729–1903) [Our banking policy (1729–1903)]. Kharkov. [in Russian].
8. Patlayevskiy, I.Yu. (1885). Kurs finansovogo prava [Course of financial law]. Odessa. [in Russian].
9. Tverdokhlebov, V.N. (1906). Oblozheniye gorodskikh nedvizhimostey na Zapade. Chast 1–2 [Imposition of urban real estate in the West. Part 1–2]. Odessa. [in Russian].
10. Tsitovich, N.M. (1898). Mestnyye raskhody Prussii v svyazi s teoriyey mestnykh raskhodov [Local expenses of Prussia in connection with the theory of local expenditures]. Kyiv. [in Russian].
11. Patsurkivskiy, P.S. (1998). Problemy zahalnoi teorii finansovoho prava v umovakh perekhodu do rynkovoï ekonomiky [Problems of the general theory of financial law in the transition to a market economy] (Thesis of Doctor of Law). Chernivtsi. [in Ukrainian].
12. Piketti, T. (2016). Kapital u XXI stolitti [Capital in the XXI century]. Kyiv: Nash Format. [in Ukrainian].
13. Kara-Murza, S.G. (2009). Gosudarstvennyy paternalizm – tsivilizatsionnoye izmereniye [State paternalism – civilizational dimension]. Nauchnyy ekspert: nauchnyy elektronnyy zhurnal, no. 12. Retrieved from: http://www.marstrand.ru/text/Jornal12_2009.pdf.
14. Gogolev, P.V. (2014). Konstitutsionno-pravovyye osnovy paternalizma i partnerstva v otnoshenii korennykh malochislennykh narodov Severa. Sibiri i Dalnego Vostoka Rossii [Constitutional and legal foundations of paternalism and partnership in relation to indigenous small-numbered peoples of the North, Siberia and the Far East of Russia] (Thesis of Doctor of Law). Moscow: MGU. [in Russian].
15. Havryliuk, R.O. (2014). Pryroda podatkovoho prava: antroposotsiokulturnyi pidkhid: monohrafiia [The nature of tax law: an anthropocultural and cultural approach: monograph]. Chernivtsi: Chernivetskiy natsionalnyi universytet. [in Ukrainian].
16. Kant, I. (1964). Sochineniya na nemetskom i ruskom yazykakh: v 5 t. [Works in German and Russian: in 5 vol.]. Moscow. Vol. 1: Traktaty i stati [Treatises and Articles]. [in Russian].
17. Solovyev, E.Yu. (2005). Kategoricheskiy imperativ npravstvennosti i prava [The categorical imperative of morality and law]. Moscow: Progress-Traditsiya. [in Russian].
18. Gavrilyuk, R.A. (2014). Antroposotsiokulturnyy kod nalogovogo prava: monografiya: v 2 kn. [Anthroposociocultural code of tax law: monograph: in 2 vol.]. Chernovtsy: Chernivtsi National University. Vol. 2: Konstany nalogovogo prava [Constants of tax law]. [in Russian].
19. Kochnova, O.A. (2009). Paternalizm kak subinstitut blagotvoritelnosti [Paternalism as a sub-institution of philanthropy]. Vestnik Sevastopolskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta. Seriya "Filosofiya", iss. 94, pp. 52–55.
20. Lubskiy, A.V., Lubskiy, R.A. (2013). Etatizm i paternalizm kak kulturnyye markery tsivilizatsionnoy identichnosti v Rossii [Statism and paternalism as cultural markers of civilizational identity in Russia]. Gumanitarniy Yuga Rossii, no. 3, pp. 90–103.

**CONCEPT AND CHARACTERS OF TAX AND LEGAL PATERNALISM
OF THE FISCAL STATE****Kateryna Taranenko,**

Candidate of Juridical Sciences

katja.vojzeva@gmail.com

The article is devoted to the complex scientific research of the phenomenon of tax-legal paternalism of the fiscal state, investigation of the techniques and technologies of its creation and the practice of its implementation in the current circumstances, defining the general and the particular in the nature of Ukrainian tax-legal paternalism.

The bibliography of tax law studies of the fiscal state is as deep as the sources of tax-legal paternalism. However, there are sufficient grounds for claiming that the latter still needs special research with the help of his heuristic tools. At present, Ukraine has already developed a critical mass of scholars of finance lawyers to produce paradigmly new knowledge about tax-legal paternalism. There was also a fundamental factor in scientific innovation - the society aloud stated its need for the development and application of qualitatively new approaches to the construction of a tax system that would be consistent with the paradigmly new vectors of its development.

Paternalism is a system, principles and practice of state administration, built in accordance with the paradigm of total domination of the state and the passive subordination of the will of its subjects, afflicted with dependency. Paternalism of the fiscal state as an all-inclusive phenomenon and its tax-legal paternalism relate to each other as generic and species phenomena and corresponding categories.

The study defines the notion of tax-legal paternalism and justifies the need to recognize it as a new separate category of financial law studies. There is a principal difference between the scientific category of "tax-legal paternalism" and the majority of other categories of financial law studies. If the vast majority of other categories of financial law studies are etymologically rooted in positive financial law of the fiscal state, legitimized by the positivist approach to apprehension of law, the category of "tax-legal paternalism" is rooted in discursive tax-legal practices, ideology and culture of the fiscal state, and its legitimation enabled the application of the basic argumentative-discursive approach to apprehension of law.

Key words: tax-legal paternalism of the fiscal state, statistics doctrine of tax law, tax law of the state, signs of tax-legal paternalism, science of financial law, category-conceptual apparatus of science of financial law.